

دکتر فریدون گل‌افرا

آقای رییس جمهور! بزرگترین ثواب تامین غذای سالم برای مردم است

نقاط ضعف ما کجاست که اکثر مردم از این نعمت بی بهره‌اند؟

در حال حاضر سالانه نزدیک به یکصد میلیون تن انواع محصولات کشاورزی در کشورمان تولید می‌شود که حدود ۱۰ میلیون تن آن مربوط به محصولات دام و طیور و شیلاتی، ۱۵ میلیون تن محصولات باغبانی، ۶ میلیون تن سبزی و صیفی و حدود ۷۰ میلیون تن مربوط به محصولات زراعی است.

مصرف اشتباه یا بدون محاسبه سموم دفع آفات و پاشیدن غیرفنی آنها روی گیاهان، نه تنها آفات را به طور کامل دفع نمی‌کند، بلکه آثار این سموم بر خاک یا روی گیاهان، احتمال ابتلا به سرطان را برای مصرف‌کننده مهیا می‌سازد.

مصرف‌کننده، اطلاعات اندکی در مورد کیفیت‌ها و سلامت مواد غذایی دارد. بدین سبب وظیفه‌ی دولت است که به طور مداوم و مستمر، آگاهی‌های لازم را به منظور افزایش قدرت انتخاب بهتر و توانایی‌های لازم برای نظارت بر عرضه سلامت مواد غذایی به مصرف‌کننده بدهد. وزارت جهاد کشاورزی می‌تواند پایه و اساس کیفیت مواد غذایی را اصلاح کند، زیرا کیفیت‌ها از مرحله عمل‌آوری خاک، کاشت بذر، عملیات داشت و برداشت تا انتقال به انبارها و سیلوها به عملکرد این وزارتخانه مربوط می‌شود.

در پی اعلام خبر خوش افزایش تولید محصولات کشاورزی تا مرز ۱۰۷ میلیون تن در سال و نوید آمادگی افزایش صادرات گندم به میزان دو هزار تن، لازم دیدیم که مواردی چند را در رابطه با کیفیت محصولات کشاورزی و غذایی مردم نیز مطرح کنیم:

وزارت جهاد کشاورزی، علاوه بر مسوولیت افزایش کمیت محصولات کشاورزی، متولی حفظ و ارتقای کیفیت آن است. وزارت صنایع نیز به سهم خود باید ماشین‌آلات و تجهیزات استاندارد، تولید مواد غذایی را جهت افزایش کیفیت‌ها رقم بزند و وزارت بهداشت و درمان هم عهده‌دار نظارت بر رعایت استانداردهاست و باید غذای خروجی از

کارخانه‌ها را تحت کنترل داشته باشد تا مصرف‌کننده با اطمینان به مصرف آنها بپردازد.

آقای رییس جمهور، برخی آلودگی‌ها و کیفیت‌های نامناسب مواد غذایی بسیار پیچیده و فوق تخصصی هستند، ولی در زیر سعی می‌شود که موارد را به زبان ساده و خلاصه برای شما و همکارانتان شرح دهیم.

سبقت بگیرد و هزینه‌ی سنگینی را بر دوش مردم و دولت بگذارد، ضمن آن که این آلودگی‌ها بیشتر طبقه کم‌درآمد را هدف قرار داده‌اند که بر عدم کارایی آنها تاثیر مستقیم می‌گذارند و نسل جوان را نیز هدف‌گیری می‌کنند. همان کسانی که خیلی دوستشان داریم و برای آینده درخشان کشورمان روی آنها حساب باز کرده‌ایم.

مشکل در کجاست؟

مصرف بی‌رویه کودها

کودهای شیمیایی در مزارع اکثراً بدون آزمایش خاک و نیاز واقعی گیاهان مصرف می‌شوند و این مشکل نه تنها باعث مسمومیت خاک می‌شود (که اخیراً مسمومیت‌های سفری به سبب مصرف بیش از اندازه کودهای فسفره مانند فسفات آمونیوم در مزارع و محصولات کشاورزی محسوس است)، بلکه قیمت تمام شده محصول را نیز افزایش می‌دهد.

تهدیدها کدام‌ها هستند؟

به طور کلی محصولات کشاورزی دارای باقی‌مانده سموم دفع آفات و داروهای دامپزشکی هستند که اکثراً سرطان‌زا می‌باشند. آفاتوکسین بخصوص در ذرت دانه‌ای و پسته، هیستامین و جیوه در ماهی، کادمیوم و انگل‌ها در سبزی و صیفی‌ها، آلودگی‌های بالای میکروبی در شیر و لبنیات به ویژه در بستنی و بسیاری از آلودگی‌ها بر اثر ایجاد آلودگی روزمره به سبب تولید مواد غذایی سنتی و عدم رعایت بهداشت توسط افراد بدون تخصص و کم‌سواد، جملگی باعث شده‌اند که درمان از پیشگیری

مصرف بی‌رویه سموم

مصرف اشتباه یا بدون محاسبه سموم دفع آفات و پاشیدن غیرفنی آنها روی گیاهان، نه تنها آفات را به طور کامل دفع نمی‌کند، بلکه آثار این سموم بر خاک یا روی گیاهان احتمال ابتلا به سرطان را برای مصرف‌کننده مهیا می‌سازد. تا به حال کمتر دیده شده که سمی از خارج وارد شود و همزمان روی دستگاه‌های سمپاش مناسب آن نیز تحقیق گردد تا به ایجاد ضایعات حاصل از این سموم بسیار گران‌قیمت منجر نشود.

است که به طور مداوم و مستمر، آگاهی‌های لازم را به منظور افزایش قدرت انتخاب بهتر و توانایی‌های لازم را برای نظارت بر عرضه سلامت مواد غذایی به مصرف‌کننده بدهد.

۲) با افزایش تفاوت قیمت تمام‌شده مواد غذایی با قدرت خرید مردم به ویژه طبقه کم‌درآمد، کیفیت‌ها خدشه‌دار می‌شوند و این روند بیشتر در مورد استفاده از مواد اولیه بی‌کیفیتی اتفاق می‌افتد از جمله می‌توان به سوسیس، کالباس و تن ماهی اشاره کرد که قیمت آنها تا ۳۰۰ درصد در بازار با هم تفاوت دارد!

این روند نامطلوب در حالی اتفاق افتاده است که ماموران و بازرسان موسسه استاندارد و بهداشت ادعای بازدید مستمر از کارخانه‌ها و ارزیابی و بررسی نمونه‌های خطوط تولید آنها را دارند.

در این جا توصیه می‌شود که عملکرد این بازرسان به طور تصادفی مورد ارزیابی بازرسان دیگر قرار گیرد یا آنها را از میان افراد قسم‌خورده با حقوق بسیار مکفی انتخاب کنند، در غیر این صورت کیفیت‌ها دچار بحران جدی می‌شوند.

۳) مطبوعات در کشورهای پیشرفته و گاهی هم کشورهای در حال توسعه به عنوان چشم سوم و حافظ منافع مصرف‌کننده عمل می‌کنند. بنابراین عدم پاسخگویی به آنها می‌تواند مخفی‌کاری تلقی شود و بازرسی ویژه را از کارخانه‌های مخفی‌کار بطلید که از جمله می‌توان به کارخانه‌های لبنیات که با شیرهای آلوده غیر استاندارد کار می‌کنند، اشاره کرد.

۴) وزارت جهاد کشاورزی می‌تواند پایه و اساس کیفیت مواد غذایی را اصلاح کند، زیرا کیفیت‌ها از مرحله عمل‌آوری خاک، کاشت بذر، عملیات داشت و برداشت تا انتقال به انبارها و سیلوها به عملکرد این وزارتخانه مربوط می‌شود.

تحقیقات، آموزش و ترویج تمهیداتی هستند که می‌توانند با همکاری بخش غیردولتی صورت گیرند، به ویژه اینکه برخی کشورها با خصوصی‌سازی عملیات ترویج، به دستاوردهای قابل توجهی رسیده‌اند.

از جمله تمهیدات کیفیت‌ساز و همزمان، کاهش قیمت تمام‌شده‌ی مواد خام، توجه به رشد مکانیزاسیون کشاورزی است که علی‌رغم سولاتی چند، از وقفه نسبی رنج می‌برد و قسمت عمده‌ی محصولات تولیدی به علت عدم برخورداری از مکانیزاسیون، از کیفیت غیراستاندارد و قیمت تمام‌شده‌ی نسبتاً بالایی برخوردارند.

اگر ترویج متحول شود، مسایلی مانند رشد واقعی مکانیزاسیون کشاورزی، مصرف بهینه کود و سم، استفاده از بذور اصلاح‌شده در بستر مناسب و بالاخره برداشت بی‌دغدغه تحقق خواهد یافت.

در این صورت است که صنعت غذا، صنایع تبدیلی و تازه‌خوری هر کدام سهم خود را با کیفیت‌های تعریف‌شده و قیمت‌های قابل اتکا دریافت می‌کنند و مصرف‌کننده با اطمینان بیشتری به کمیت‌ها و کیفیت‌ها خواهد نگرست.

اگر ترویج متحول شود، مسایلی مانند رشد واقعی مکانیزاسیون کشاورزی، مصرف بهینه کود و سم، استفاده از بذور اصلاح‌شده در بستر مناسب و بالاخره برداشت بی‌دغدغه تحقق خواهد یافت

ماهی و آبزیان به دور از انتظارات

با حدود ۴ هزار کیلومتر سواحل خلیج فارس و دریای خزر و آبگیرهای داخلی، صنعت آبزیان رشد دلخواه را نداشته است و غیر از ماهی تن که آن هم با مسایلی نظیر عدم دریافت و رعایت HACCP یا کنترل نقاط بحرانی روبه‌رو است (آلودگی هیستامینی در برخی کنسروها از آن جمله است)، سایر مسایل از جمله فرآوری و بسته‌بندی انواع ماهی و آبزیان با برندهای شناخته‌شده مورد اطمینان و رشد مصرف با مشکلاتی روبه‌رو است که باعث گردیده مصرف سرانه ماهی و آبزیان از ۵ کیلو در سال تجاوز نکند و تا رسیدن به میانگین مصرف جهانی به میزان ۱۳/۵ کیلوگرم، فاصله قابل توجهی داشته باشد که در این راستا تمهیدات جدی شورای بهداشت، شورای اقتصاد و همراهی صدا و سیما را می‌طلبد.

چه باید کرد؟

با توجه به مثال‌های فوق و ذکر این نکته که کشورمان بین کشورهای جهان از نظر کیفیت و سلامت مواد غذایی در ردیف ۱۲۲ قرار دارد (که این رتبه متعلق به کشورهای آفریقایی عقب مانده است، دولت، مجلس و قوه قضائیه به همراه تقویت عزم ملی باید تمهیدات زیر را به طور جدی به مورد اجرا بگذارند:

۱) مصرف‌کننده، اطلاعات اندکی در مورد کیفیت‌ها و سلامت مواد غذایی دارد. بدین سبب وظیفه‌ی دولت

تولید آلودگی‌ها در لبنیات

شیر و لبنیات حساس‌ترین مواد غذایی هستند که در کشورمان مصرف روزمره دارند. آلودگی‌ها اغلب از دامداری‌ها شروع می‌شوند، زیرا گاهی شیر آلوده از بدن دام دوشیده می‌شود یا به محض خروج از پستان دام، دست‌ها و پستان‌های آلوده و به کار بردن ابزار غیراستاندارد از جمله تجهیزات قدیمی یا غیراستاندارد شیردوشی، شیرسردکن‌ها و وسایل حمل و نقل و نگهداری طولانی شیر در ظروف، باعث افزایش آلودگی در شیر و لبنیات می‌شوند، به طوری که امروز شیر از ۱۰ هزار آلودگی میکروبی در میلی‌مترمکعب تا ۵۰ میلیون وجود دارد که اگر تا دیروز، اکثر کارخانه‌های شیر پاستوریزه، شیر دارای یک میلیون بار میکروبی را نمی‌خریدند، امروز به سبب کاهش مقدار تولید شیر در کشور و زیر ظرفیت کارگران بسیاری از کارخانه‌ها و کارگاه‌های لبنی، شیرهای با آلودگی بالا را به نام شیرهای سرگردان جذب می‌کنند که پس از پاستوریزاسیون، لاشه‌های میکروب‌ها در شیر و لبنیات باقی می‌مانند. به همین علت است که کارخانه‌های پاستوریزه و لبنی به هیچ وجه آمادگی پاسخگویی به سولات فنی مطبوعات تخصصی را ندارند و ترجیح می‌دهند که اذهان عمومی را از فعالیت خود بی‌خبر بگذارند که این روند، زمینه‌ساز نارضایتی مصرف‌کننده خواهد شد.

نان‌های بی‌کیفیت و آلوده

وجود نان‌های بی‌سواد و کم‌سواد، تجهیزات سنتی، محل‌های نامناسب ذخیره‌سازی آرد، آردهای نامطلوب و تعریف نشده برای پخت نان، نان‌های با پخت ناقص بر اثر آتش مستقیم و خمیرهای بی‌کیفیت با خواب ناقص اغلب عمل‌آوری شده با جوش شیرین، باعث شده که نان‌ها به ویژه انواع سنتی آن بی‌کیفیت باشند، مشکل هضم شوند و به ناراحتی‌های گوارشی منجر و به علت استفاده از ماده مذکور باعث شیوع بیماری منگولیسم یا کوتاهی قد از یک سو و ایجاد ضایعات ۳۰ درصدی و سوءاستفاده‌های چرخه یارانه‌ای از سوی دیگر شوند و سلامت مصرف‌کننده را به مخاطره بیندازند.